

Obádovics 90

Submitted by [admin](#) on 2017. március 3..

Egy név és egy szám. Matematikusról van szó, stílszerű. Nevét egy ország ismeri, matematika tankönyve csúcsteljesítmény, mintegy hatvan éve, összesen félmillió példányban forgatják tanulók nemzedékei. De Obádovics Gyula az informatikusok számára is egy intézmény: a Neumann János Számítógép-tudományi Társaságnak a kezdetektől tagja, vezető szervezője, 1980-ban Neumann-émlékérmes, jelenleg az NJSZT ITF tiszteletbeli elnöke. Egy ragyogó, élénk ember. Március 3-án 90 éves. Persze, hogy először testi-szellemi frissességének titkairól faggatom.

Ahogy Rád nézek, egy maximum 70 éves ember tekintete néz rám vissza. Hogy lehetséges ez?

Talán úgy, hogy belsőleg 19 évesnek érzem magam. Tizenkilenc plusz hetven, az nyolcvankilenc. És pár nap múlva leszek kilencven. Március 28-án megjelenik az életemről szóló könyv, a Petőfi Irodalmi Múzeum nagytermében lesz az ünnepélyes bemutatója. A kiadó azt kérte, hogy teljes egészében az embert mutassam be: hogy honnan jöttem és hová jutottam.

Honnan jöttél?

Baján születtem, Bajának a szállásvárosi kerületében. Ez a negyed olyan volt abban az időben, mintha falu lenne. Ott éltek a fuvarosok, fiákeresek, kőművesek, útkaparók, minden kétkezi munkás. Bunyevác vagyok, három éves koromig nem is beszéltem magyarul. Az óvodában két hét alatt megtanultam – és a Nánónak nevezett dédnagymamám, akivel az egész napot együtt töltöttem, amíg a szüleim dolgoztak, esténként panaszkodott nekik, hogy nem érti, mit mondok. Nánó nyolcéves volt a szabadságharc idején, 1840-ben született. Mesélt is arról a korszakról, jót is, rosszat is – és egy ötforintos Kossuth-bankót meg is őrzött az imakönyvében, azt én örököltem.

Akkor a hosszú élet titka lehet, hogy a génekben is keresendő.

98 éves korában halt meg, szent asszonynak tartották az utcánkban lakók, mert gyógyítani is tudott. Állítólag a Szűz Mária megmondta neki, hogy mikor fog meghalni. Összehívta a menyeket – és azt mondta nekik: imádkozzatok, mert

ma meg fogok halni. Kitakarított, lefeküdt öt óra körül, elaludt és nem ébredt fel többé. Ez így történt.

Az utolsó nemzedékhez tartozol, akik a második világháború idején már kamaszok voltak. Milyen emlékeid vannak erről a korról?

Reggelente, az iskolába menet az ablakokból szedtük le a „nyalókákat”, a nyilas röplapokat. Aztán jött 44. március 15., nekem kellett volna szavalni a városháza erkélyéről. Sík Sándortól a Kiáltás Zrínyihez című vers lett volna, egy kis németellenes ízzel. De ahogy kiléptem az erkélyre, légiriadó lett: „Bácska, Baja, jól vigyázz!” Másnap az iskolában elszavaltam, tizenkilencedikén pedig megszállták a németek Baját. Mi olyan neveltetést kaptunk, hogy a hazáért az életet is oda kell adni – és szervezkedtünk a németek ellen. A zárda előtt szerveztünk tüntetést, megjelentek a lovas rendőrök. A tanítóképző kertjébe szorítottak minket. Szerencsére nem lett belőle nagyobb baj. Októberben kidobolták, hogy minden levante jelenjen meg, de pokrócot is vigyen magával. Aki nem jelenik meg, hazaáruló és felkoncoltatik. Apám a szénakazalban csinált egy búvóhelyet, két napig ott bujkáltunk. A szomszéd faluban már ott voltak az oroszok.

Hová tartottál a háború után?

A háború után egyetemre és tanárképzőbe mentem. Ötödéves koromban behívtak a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium Oktatási Osztályára, amely szakminisztériumként átvett az Oktatási Minisztériumtól technikumokat. Három technikumot én szerveztem újjá, majd annak a megalapításában is részt vettem, amelynek az utódja a mai Puskás... Hároméves esti vezetőképzőt is szerveztem, országos hálózatként. Ez a fényes szelek korszaka – azt hittük, amivel megbíznak, azt meg is tudjuk csinálni.

Ha egy járókelőhöz odamegyek, jó eséllyel ismerni fogja a nevedet – mert tudja, hogy „Az Obádovics” egy matematikakönyv. Még nem voltál harmincéves, amikor megírtad...

A Műszaki Kiadó 55-56-ban kiírt egy pályázatot egy középiskolai összefoglaló könyvre, amely már betekintést ad az egyetemi oktatásba is. Akkor én már Miskolcon tanítottam. Huszonnégy oldalas szinopszist dolgoztam ki. Meg is nyertem a pályázatot. Nagy vita volt akkoriban, mert hol kimaradt a differenciál- és integrálszámítás, hol bevették az oktatásba – én ragaszkodtam hozzá, és az analitikus geometriához is, de vektorikusan. Akkoriban még a fizikát sem vektorikusan tárgyalták, hanem leíró jelleggel. Ragaszkodtam ehhez is, két év után bekerült a rendes tananyagba. Ez a könyv hozzájárult, hogy átalakult a matematikaoktatás. Nem volt feszültségmentes, mert nem írtam be társszerzőnek a tanszékvezetőt, ami akkoriban szokás volt. Aztán csak elviselték a végén – hogy az én nevemen jelent meg a saját munkám. És a huszadik kiadásánál tart már.

Mikor kerültél kibernetikusok, számítástechnikusok közelébe?

1952-ben olvastam először egy oroszra fordított amerikai könyvet, ez volt az első, amelyben értesültem a tornaterem nagyságú számítógépekről. Akkoriban Brunsviga kurbli masinával számolgattam... Attól kezdve kerestem mindent, ami

megjelent a témáról. 59 körül kezdtem kapcsolatot tartani Szelezsán Jánossal, Kovács Győzővel, Frey Tamással. Ők már az első magyar elektronikus számítógép, az M-3 mellett dolgoztak. Aspiránsként Frey Tamáshoz tartoztam. Bejártam nyaranta hozzá az Akadémia Számítástechnikai Központjába, programokat írtam az M-3-ra. Azt akartam elősegíteni, hogy mátrixszámításhoz legyenek kész programok. Be kell vallanom, sokszor negyedóránként lerobbant a gép – és nem őrizte meg az addig elvégzett munkát. Numerikus közelítést akartál csinálni – és kezdődött elölről. Főként a matematikusokkal volt szorosabb kapcsolatom, köztük Dömölki Bálinttal, Szelezsán Jancsival. 1965-ben írtam meg a dolgozatomat és védtem meg a kandidátusi fokozatomat.

Ekkoriban kezdődött az informatikusi pályád...

A Nehézipari Egyetem Matematika Tanszékén belül Számítástechnikai Laboratóriumot szerveztem 1962-től. Numerikus módszerek és számítástechnika témában új kötelező tárgyakat vezettem be az oktatásban. Ezek a műszaki egyetemeken először jelentek meg kötelező tárgyként. Először a mechanikus számológépen való oktatást dolgoztam ki. Aztán bejött az első Cellatron SER2C kisszámítógép, lyukszalagos egységekkel és távgépíróval. Magyarországon is terjeszteni akarta az NDK – 830.000 forint volt az értéke. Egy Matematika Tanszéknek sosem lett volna erre pénze. Esti borozgatás közben meggyőztük a gyártó képviselőjét, hogy telepítsenek nálunk egy gépet mintának. Aztán még egyet tudtunk venni. 1966-ban kezdett el működni a Cellatron. Kreatív mérnökeim voltak, akik a gépeket átalakították, bővítették – majd az országban lévő többi Cellatron is. Utána Lengyelországban egy háromhetes tanulmányúton vettem részt, megnéztem a helyi gyártású számítógépeket, az ODRA-t. Egy éven belük két darabot megvett az Oktatási Minisztérium, ebből is sikerült egyet megkapnunk. Fantasztikus volt a lelkesedés, önként, akár éjjel is dolgoztak rajta a tanítványaim. Persze ellenállás is volt a számítógépekkel szemben, több kollégám attól félt, hogy a számítógép mellett nem tanulják meg a diákok az igazi mérnöki számítást.

Az idő Téged igazolt. A matematikaoktatásban és a számítástechnika oktatásának megszervezésében is nagyot alkottál Miskolcon. A teljes informatikusi pályádat nem tudnánk ebben az interjúban összefoglalni, de nézzünk még néhány fontos momentumot.

Budapesten, az Országos Vezetőképző Központ nagy számítóközpontot hozott létre 69-70-ben, Kovács Győző vezetésével. Többször is megkerestek, hívtak... Másodállásban tanítottam tovább, de Budapestre költöztem. Ebben a számítóközpontban oktatni, kutatni és szolgáltatni is lehetett. Ebből fejlődött ki a Munkaügyi Minisztérium Számítástechnikai Intézete. Nagyon jó társaság volt, csupa fiatallal. Komoly, 160 fős, nagy intézménnyé fejlődtünk, tíz évem kötődik hozzá. Matematikából nagyon erősek voltunk, a ritka mátrixok problémájából nagyon komoly, nemzetközi visszhangot kiváltó eredményeket értünk el. És az intézményvezetés mellett végig tanítottam az ELTE TTK-n.

A Társaságunknak hogy lettél tagja?

Először Miskolcon hoztunk létre a 60-as évek végén, a MTESz keretében számítástechnikai bizottságot, 1968-ban. Nemzetközi konferenciákat is

szerveztünk, a Cellatronról és az ODRA-ról is. Nyári, háromnapos pedagógus továbbképzést is rendeztünk: a pedagógusok közvetlenül a gép mellett tanulhattak. A kibernetika úttörője, Kalmár Laci bácsi is eljött, végigülte az előadást, hajlandó volt végigpróbálgatni a képzést a pedagógusokkal együtt. A Neumannban Kovács Győző lett a főtitkár, én meg főtitkárhelyettesként az országos szervezet kiépítéséért feleltem. Amelyik megyében, városban volt egy jó tanácselnök vagy a MTESz-nek egy elkötelezett helyi képviselője, segített a helyi szervezet megalakításában. Megmondom őszintén, az „Obádovics” könyvem elég jó belépő volt – már ismertek, szívesen adtak mellém embert. Minden megyében és sok városban, még vállalatoknál is megjelent az NJSZT. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében például nagyon lelkes társaság volt, erős szervezet lett. Máshol meg ellazult kicsit. A nyolcvanas években Gödöllőre kerültem egyetemi tanárként. Ott már a Commodore személyi számítógépek köré hoztunk létre ragyogó tanköröket, versenyeket. Ez volt a következő lépés. 1988-tól pedig nyugdíjas vagyok, de tanítok, írok tovább.

Kedves Gyula! Dédnagymamád volt Baja „szent asszonya”. 90 évesen most Te vagy az informatikusok „szent embere”, nemzedékek tanultak, tanulnak tőled. Kíváncsian várjuk a könyvbemutatót – és jó egészséget, sok új művet kíván Neked, mindannyiunk örömére és épülésére szakmai és baráti közösséged, a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság.

Képes Gábor

Obádovics J. Gyula portréja az NJSZT Informatikatörténeti Adattárában:
<https://itf.njszt.hu/szemely/obadovics-j-gyula/>